

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Волохова І.С.

«___» _____ 20__р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «Фінанси і кредит»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
на тему: «Місцеві податки і збори та їх роль у місцевих бюджетах
України»

Виконавець

студентка центру заочної форми навчання

Філіпович М. В. _____

Науковий керівник

к.е.н., доцент

Слатвінська М.О. _____

ОДЕСА – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА РАХУНОК ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ.....	6
1.1.Історичні аспекти формування місцевих податків та зборів.....	6
1.2.Характеристика місцевих податків та зборів, які формують доходи місцевих бюджетів	15
1.3.Світовий досвід формування місцевих бюджетів за допомогою податків і зборів.....	24
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА ФОРМУВАННЯ ДОХОДУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА РАХУНОК МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ.....	33
2.1.Моніторинг виконання місцевих бюджетів України за доходами.....	33
2.2.Динаміка та структура місцевих податків та зборів в Україні.....	43
2.3.Оцінка ефективності місцевих податків та зборів у формуванні місцевого бюджету	51
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ.....	59
3.1.Проблеми у сфері адміністрування місцевих податків і зборів та напрямки їх усунення.....	59
3.2.Напрями зміцнення фінансової основи місцевих бюджетів в Україні.....	68
ВИСНОВКИ	81
Список використаних джерел.....	86
Додатки.....	93

ВСТУП

Актуальність теми магістерської роботи зумовлена сукупністю чинників прагматичного та теоретичного характеру. Після здобуття незалежності перед Україною постали завдання становлення такої податкової системи, яка відповідає ринковим умовам, нормам та ідеалам правового суспільства. Такі прагнення визначенні, з одного боку необхідністю формування в Україні реального місцевого самоврядування як необхідної умови розвитку демократичного суспільства, а з іншого – потребою ефективного функціонування системи державних і місцевих фінансів.

Підвищення результативності фінансової діяльності держави передбачає докорінну перебудову податкової системи і вдосконалення такого важливого його інструменту як місцеві податки та збори.

На сучасному етапі розвитку економіки без перебільшення надається вирішальне значення місцевим податкам та зборам. Вони є складовою частиною податкової системи держави і покликані відповідати інтересам органів місцевого самоврядування, оскільки оцінюються як самостійне джерело доходів місцевих бюджетів.

Питання сутності місцевих податків та зборів теоретично були обґрунтовані у працях таких науковців, як: Томас Гоббс, Оноре Габріель Рікетті Мірабо, Кнут Віксель, В.О. Лебедєв, М.М.Черновська, В.І.Кравченко, Л.Г.Маркова, В.Б.Хмельницька та інші.

В місцевому оподаткуванні існує ряд не розв'язаних проблем. Перш за все інститут місцевих податків та зборів перебуває в стадії встановлення, про що свідчить їх незначна частка в доходах місцевих бюджетів. По-друге, практика справляння місцевих податків та зборів в Україні за останні роки виявила багато недоліків, які зумовлені невирішеністю як суто теоретичних проблем, так і невизначеністю багатьох технічних процедур - механізму обчислення, пріоритетів у наданні пільг, планування місцевих податків та зборів. Тому перед вченими стоїть основна задача створити таку модель місцевого оподаткування, яка б забезпечила стабільну фінансову базу місцевого

самоврядування, основу яких повинні складати місцеві податки та збори. Актуальність цієї проблеми та недостатній рівень її вивчення у вітчизняній економічній науці зумовили вибір теми магістерської, її мету, основні завдання, предмет та об'єкт дослідження.

Мета і завдання магістерського дослідження. Основна мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності місцевих податків і зборів та їх ролі у податковій системі України.

Відповідно до поставленої мети у роботі передбачено вирішити такі теоретичні та практичні завдання:

- дослідити історичні основи формування місцевих податків і зборів у місцевих бюджетах;
- охарактеризувати місцеві податки і збори, які формують доходи місцевих бюджетів;
- проаналізувати світовий досвід формування місцевих бюджетів за допомогою податків і зборів;
- провести моніторинг виконання місцевих бюджетів в Україні за доходами;
- виявити динаміку та структуру місцевих податків і зборів в Україні;
- оцінити ефективність місцевих податків і зборів у формуванні місцевого бюджету;
- окреслити сучасні проблеми та шляхи удосконалення організації адміністрування місцевих податків і зборів.

Об'єкт магістерського дослідження – місцеві податки і збори, які є важливим джерелом формування доходів місцевих бюджетів в частині власних доходів.

Предметом магістерського дослідження є механізм місцевого оподаткування та особливості його функціонування з урахуванням територіальних особливостей.

Методами дослідження є діалектичний метод наукового пізнання, комплексний підхід до вивчення теоретичних аспектів формування місцевих податків і зборів, у межах якого у роботі використовувались методи аналізу, синтезу, статистичні прийоми групування, графічно-табличний метод, історичний метод, метод узагальнення.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативні акти України, які регламентують існуючу систему місцевих податків та зборів у місцевих бюджетах, матеріали Міністерства фінансів України, дані статистичних щорічників та інформаційно-аналітичних бюлетенів, наукова монографічна література, статті вітчизняних та зарубіжних вчених тощо.

Публікації та апробація результатів дослідження. Студентська науково-практична конференція "Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи" 14-20 листопада 2017 року.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження теоретичних засад теорії та практики формування місцевих податків і зборів та їх адміністрування дозволило зробити ряд висновків та пропозицій, що стосуються основних аспектів цієї важливої проблеми.

Отже, процес становлення місцевих податків і зборів як інституту місцевих фінансів розпочався після 1990 р. із здобуттям Україною незалежності. Після чого була створена власна система місцевого самоврядування, яка протягом багатьох років розвивалася та набувала певних змін.

Насьогодні місцеві податки та збори – це податки та збори, які встановлюються органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства, вони є обов'язковими до сплати в межах адміністративно-територіальних одиниць та зараховуються до їх бюджетів. Тобто це одна із складових доходів місцевих бюджетів. В Україні до місцевих податків та зборів, відповідно до Податкового кодексу України, відносяться податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір.

Опираючись на проведений аналіз у роботі, можна сказати, що частка місцевих податків та зборів у доходах місцевих бюджетів протягом 2012 – 2016 років збільшувалась, а саме у 2016 році вона складала 24,75 % або 42261,6 млн. грн., що на 2 % більше ніж у 2015 році, та на 19% більше ніж у 2012 році. Таке збільшення було викликано включенням до складу місцевих податків та зборів податку на майно та внесеними змінами до єдиного податку. Тобто структура місцевих податків та зборів зазнала на протязі аналізує мого періоду не аби яких змін.

Щодо виконання плану по надходженнях місцевих податків і зборів, продовж аналізуємого періоду план було виконано та навіть перевиконано у 2012 році на 21,4%, у 2013 році на 14,1%, у 2014 році на 1,9%, у 2015 році на 114,8%, у 2016 році на 12,3%. Але, план по загальних надходженнях до

місцевих бюджетів було недовиконано у 2013 та 2014 роках. Це відбулося за рахунок невиконання плану інших податкових надходжень, зокрема податку на доходи фізичних осіб на 7%, податку на прибуток підприємств на 18%, рентної плати та плати за використання інших природних ресурсів на 13%, внутрішніх податків на товари і послуги на 87%, неподаткові надходження на 30%, власних надходжень бюджетних установ на 35% та доходів від операцій з капіталом на 50%. А у 2015 році та 2016 році ситуація була більш позитивною, адже було перевиконання плану по всім показникам більше ніж на 10%.

Слід також, звернути увагу на оцінку ефективності місцевих податків та зборів у формуванні місцевого бюджету, який було проведено у роботі. Було розраховано коефіцієнт еластичності та коефіцієнт збираності. Підвищення коефіцієнта еластичності (до 0,02) у 2015 році спричинене значним зростанням обсягу місцевих податків і зборів у результаті реформування. Незважаючи на збільшення надходжень місцевих податків і зборів до місцевих бюджетів, зростання коефіцієнта еластичності не відбулося, адже у тому ж році спостерігалось і зростання ВВП країни.

Коефіцієнт збираності коливався в межах 1 – 1,2, що в цілому є позитивним результатом роботи фіскальних органів. Водночас надмірна зосередженість податкових інспекцій на виконанні планових показників посилює адміністративний тиск на суб'єктів господарювання, що, у свою чергу, спричиняє штучне підвищення податкового навантаження.

Також у роботі розглянуто і світовий досвід місцевого оподаткування на прикладі Франції, Канади та США. Так у податковій системі Франції місцеві податки відіграють значну роль. Із системи місцевих податків виділяють чотири, які мають найбільшу питому вагу. Серед них: земельний податок на забудовані ділянки, земельний податок на незабудовані ділянки, податок на житло, професійний податок.

До місцевих доходів у Канаді відносяться податок на майно, податки на підприємства, інші податки і збори. До інших муніципальних податків і зборів відносяться цільові збори на протипожежний захист, збирання сміття,

благоустрій території (освітлення, тротуари і т. д.), збори за користування місцями відпочинку тощо. Даними зборами оподатковується нерухомість (магазини, будинки), оскільки власники одержують вигоди від заходів по благоустрою. Питома вага зборів досягає 15% доходної частини бюджетів муніципалітетів. Сума збору фіксована або залежить від величини відповідних будівель.

В США місцеві податки справляються на локальному рівні під юрисдикцією органів влади місцевих адміністративно-територіальних одиниць. До останніх відносяться муніципалітети (міста), графства (райони), тауншипи (містечко), шкільні та спеціальні округи. Всього в США налічується близько 80 тис. місцевих органів влади і, отже, відповідна кількість місцевих бюджетів. Серед місцевих податків найперше фіскальне значення має податок на нерухоме і рухоме майно. В загальній сумі місцевих податків доля майнового податку в окремі роки перевищує 80%. Отже значну роль у місцевих податках зарубіжних країн відіграє податок на майно.

На основі проведеного аналізу можна сказати, що реформування податкової системи має як позитивні моменти, такі як збільшення ефективності місцевих податків, розширення об'єкту оподаткування податком на нерухоме майно (житлова та нежитлова нерухомість), що відповідає світовим тенденціям, збільшення питомої ваги місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів, так і негативні, а саме:

- 1) незначна фіскальна роль місцевих податків і зборів і, як наслідок низька їх питома вага в доходах місцевих бюджетів;
- 2) відсутність самостійних прав у органів місцевого самоврядування щодо запровадження на своїй території власних податків і зборів;
- 3) нерозвиненість податків, які відображають політику, місцевих властей;
- 4) недосконалість процесу обміну інформацією між контролюючими органами, органами місцевого самоврядування та платниками податків;

- 5) з'єднання податків із різними об'єктами оподаткування, різною базою оподаткування, різними ставками та порядком обчислення;
- 6) фіксована ставка транспортного податку у розмірі 25 000 грн.;
- 7) базою оподаткування податку на нерухоме майно є загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості.

Для вирішення вищезазначених негативних аспектів у місцевому оподаткуванні наведено шляхи їх усунення:

- 1) вдосконалення законодавчої бази справляння місцевих податків і зборів;
- 2) збільшення питомої ваги місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетах шляхом розширення переліку місцевих податків і зборів;
- 3) запровадження нових місцевих податків і зборів, таких які будуть відображати ті чи інші послуги місцевих органів влади, наприклад податок за вивіз сміття;
- 4) удосконалення процесу обміну інформацією платниками податків, місцевими органами влади та контролюючими органами;
- 5) розмежування податку на майно, або встановлення його базою оподаткування вартості майна власника.

З метою удосконалення організації адміністрування місцевих податків та зборів, висунуто рекомендації щодо:

1) вдосконалення адміністрування плати за землю шляхом завершення процедури грошової оцінки земельних ділянок і скасування фіксованих ставок податку для оподаткування земель, нормативна грошова оцінка яких не проведена, застосування таких ставок фактично не відображає ринкову вартість землі;

2) змінити порядок стягнення податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, опираючись на світову практику застосування податку на нерухомість і обкладати податком усю нерухомість і не лише фізичних, а й

юридичних осіб, при чому ставки мають бути затверджені у відсотках від ринкової або оціночної вартості майна;

3) при реєстрації фізичних та юридичних осіб як платників податків варто надавати індивідуальну пластикову смарт-картку з набором ідентифікаційних даних та відкритим електронним ключем цифрового підпису;

4) звернути увагу на пропозиції, щодо впровадження в Україні Єдиного рахунку для сплати податків, який дозволяє одним платежем сплатити грошові зобов'язання по всіх податках і зборах та показує податковим органам реальну картину про стан розрахунків платників з бюджетом;

5) за світовим досвідом необхідно залучити до місцевих податків і зборів податок на прибуток підприємств, адже у більшості зарубіжних країн вони є основним дохідним джерелом місцевих бюджетів.

Для забезпечення фінансової незалежності місцевих органів влади в Україні необхідно посилити вплив місцевих податків і зборів в частині формування дохідної бази місцевих бюджетів, дозволити регулювати їм ставки місцевих податків і зборів. Втілення рекомендацій буде сприяти збільшенню дохідної частини місцевих бюджетів, що знайде своє відображення у розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Список використаних джерел

1. О.О. Сунцова «Місцеві фінанси»: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури. – 2005.
2. Ніколаєва О.М., Маглаперідзе А.С. «Місцеві фінанси» Навчальний посібник. — К. : Центр учбової літератури, 2013. — 354 с.
3. О.П.Кириленко. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика): Навч. посібник. - Тернопіль: Економічна думка, 2000.- с.
4. Петленко Ю.В. «Місцеві фінанси» [Текст] / Петленко Ю. В., Рожко О.Д. – 2004. – 281с.
5. Мітіліно М. І. Основи фінансової науки / М. І. Мітіліно. – К. : Державне видавництво України, 1929. – С. 252.
6. Боголепов Д. Краткий курс финансовой науки / Д. Боголепов. – Издательство «Пролетарий», 1925. – С. 206.
7. Велихов Л. А. Основы городского хозяйства / Л. А. Велихов. – М. : Наука, 1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://rels.obninsk.com/Cd/Sdc/free/edu/Lm/sup-01.htm>
8. Державні фінанси: Теорія і практика перехідного періоду в Центральній Європі / За ред. Немеца Ю. і Райта Г. Переклад з англ. – К.: Основи, 1998. – 542 с.
9. Бланкарт Ш. «Державні фінанси в умовах демократії: Вступ до фінансової науки» // С. І. Терещенко, О. О. Терещенка. – К. : Либідь, 2000. – С. 204.
- 10.Кравченко В. І. Місцеві фінанси України : навч. посіб. / В. І. Кравченко. – К. : Т-во «Знання», КОО, 1999. – 487 с.
- 11.Лебедев В. А. «Місцеві податки. Досвід дослідження теорії і практики місцевого оподаткування» // В. А. Лебедев. – СПб. : Типографія А. М. Вольфа, 1886. – С. 66.
- 12.Черновська М.М. «Виникнення та розвиток місцевого оподаткування» . – [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/znpnudps/2009_1/pdf/09cmmolt.pdf

- 13.Маркова Л.Г., Хмельницька В.Б. «Місцеві податки і збори як чинник формування доходів місцевих бюджетів». – [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/57/7750-miscevi-podatki-i-zbori-yak-chinnik-formuvannya-doxodiv-miscevix-byudzhativ.html>
- 14.Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI (редакція від 13.02.2016) // Відомості Верховної Ради України – 2016 рік – стаття 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/paran211#n211>
- 15.Закон України « Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР (редакція від 23.02.2016). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
- 16.Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (редакція від 07.01.2016) // Відомості Верховної Ради України – 2016 рік – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>
- 17.Крисоватий А. І. Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори : монографія / А. І. Крисоватий, В. А. Валігура. — Т. : Підручники і посібники, 2010. — 247 с.
- 18.Ткаченко Т. Порівняльний аналіз податкового навантаження в економіці України та країнах з розвинутою ринковою економікою / Т. Ткаченко // Формування ринкової економіки в Україні. — 2010. — Вип. 19. — С. 460—464.
- 19.Пастернак О.М. Імплементация закордонного досвіду у сфері муніципальних відносин /О.М. Пастернак [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/ PORTAL/Soc_Gum/Pib/2012_1/PB-1/PB-1_9.pdf
- 20.Precis de Fiscalite [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www2.impots.gouv.fr/documentation/2013/precis_fiscalite/tome1.pdf

21. Податкові системи зарубіжних держав : навч. посібник / В.Л. Андрущенко, З.С. Варналій, І.А. Прокопенко, Т.В. Тучак. — К.: Кондор-Видавництво, 2012. — 222 с.
22. Яфінович О. Місцеві бюджети та міжбюджетні відносини: досвід європейських країн та проблеми України / О. Яфінович // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — 2015. — № 2(167). — С. 92—100.
23. Цимбалюк І.О. Роль податків у забезпеченні фінансової автономії органів місцевого самоврядування / І.О. Цимбалюк, Б.В. Підцерковний // Вісник Запорізького національного університету. — 2014. — № 2(22). — С. 179—187.
24. Андрущенко В.Л., Данілов О.Д. Навчальний посібник. — Податкові системи зарубіжних країн // [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.appu.org.ua/main2/shkola_platnyka_podatkiv/vse_pro_podatki/zarybizhnuy_dosvid/USA.html
25. О.Ю. Гостєва «Місцеві податки в зарубіжних країнах: досвід та напрями застосування в Україні» // Економіка та право - №3(45). — 2016
26. Taxation in Netherlands [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.accessnl.org/living-in-the-netherlands/living/tax.aspx>
27. Taxes in Canada [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.tourguidecanada.com/taxes-in-canada.html>
28. «Бюджетний моніторинг : Аналіз виконання бюджету за 2015 рік». // Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень. — 2016 — с. 55.
29. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 № 71-VIII [Електронний ресурс] / Верховна рада України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19/paran2#n2>
30. «Звіт про виконання місцевих бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя за січень – грудень 2016 року» [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Державної казначейської

- служби України. – Режим доступу :
<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=311513>
- 31.« Звіт про виконання місцевих бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя за січень – грудень 2015 року »
 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. – Режим доступу :
<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=311513>
- 32.« Звіт про виконання місцевих бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя за січень – грудень 2014 року »
 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. – Режим доступу :
<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=311513>
- 33.« Звіт про виконання місцевих бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя за січень – грудень 2013 року »
 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. – Режим доступу :
<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=311513>
- 34.« Звіт про виконання місцевих бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя за січень – грудень 2012 року »
 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. – Режим доступу :
<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=311513>
- 35.Статистичний збірник «Валовий регіональний продукт» - 2016 рік
 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт державної статистики України –
 Режим доступу:
https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/03/Arch_vrp.htm
- 36.Статистичний збірник «Валовий регіональний продукт» - 2015 рік
 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт державної статистики України –
 Режим доступу:
https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/03/Arch_vrp.htm

37. Статистичний збірник «Валовий регіональний продукт» - 2014 рік [Електронний ресурс] // Офіційний сайт державної статистики України – Режим доступу:
https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/03/Arch_vrp.htm
38. Статистичний збірник «Валовий регіональний продукт» - 2013 рік [Електронний ресурс] // Офіційний сайт державної статистики України – Режим доступу:
https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/03/Arch_vrp.htm
39. Мочерний С. В. Політична економія / Мочерний С. В. – К. : Вид-во «Знання-Прес», 2002. – 687 с.
40. Недосуга А. Г., Гарбар Ж. В. Теоретичні аспекти до визначення ефективності податків [Електронний ресурс] / А. Г. Недосуга, Ж. В. Гарбар // Режим доступу до ресурсу: <http://intkonf.org/nedosuga-ai-garbar-zhv-teoretichni-aspekti-do-viznachennya-efektivnosti-podatktiv/>
41. [Горин В. Проблеми підвищення фіскальної ефективності податку на додану вартість / В. Горин // Галицький економічний вісник. – 2013. – №2(41). – С. 118–126 – (фінансово-обліково-аналітичні аспекти).
42. Соколовська А. М. Податкова система держави: теорія і практика становлення / Соколовська А. М. – К. : Знання-Прес, 2004. – 454 с.
43. О. В. Антонова. Податкові системи зарубіжних країн, 2010 Податкові системи зарубіжних країн: навчально-методичний посібник для студентів
44. Ярошенко Ф. О. Шляхи реформування бюджетної системи України: монографія / Ф. О. Ярошенко. – К. : УДУФМТ, Зовнішня торгівля. – 2010. – 440 с.
45. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : від 08.07.2010 № 2456-VI-ВР – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
46. Яценко Ю. Світовий досвід організації фінансового вирівнювання: уроки для України / Ю. Яценко // Економіка України. – 2011. – № 6. – С. 66–77.

- 47.Луніна І. О. Бюджетні доходи та податкові повноваження місцевих органів влади / І. О. Луніна, Н. Фролова // Економіка України. – 2008. – № 6. – С. 37–47.
- 48.Крисоватий А. Податкова політика у реформуванні соціально-економічної системи України / А. Крисоватий, Т. Кощук // Економіка України. – 2010. – № 9. – С. 50–59.
- 49.Гапонюк М. А. Місцеві фінанси : Навчально- методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / М. А. Гапонюк, В. П. Яцюта, А. Є. Буряченко, А. А. Славкова. – К. : КНЕУ, 2002. – 184 с.
- 50.Крушельницька Т. А. Межі і результати вдосконалення адміністрування податків в Україні / Т. Крушельницька // Державне управління та місцеве самоврядування [Електронний ресурс]. – 2011. – Вип. 3 (10). – Режим доступу : <http://www.dridu.dp.ua>
- 51.Проскура К. П. Особливості адміністрування податків в Україні / К. Проскура // Економічний часопис-XXI. – 2012. – № 3-4. – С. 53–55.
- 52.Веселовська О. Є. Ефективне адміністрування податків як умова підтримки належної фінансової безпеки держави / О. Веселовська // Вісник КНУДТ. – 2013. – № 4. – С. 171–176.
- 53.Трещов М. Перспективи удосконалення процесу адміністрування податку на прибуток / М. Трещов // Економічний вісник університету : зб. наук. пр. ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький ДНУ ім. Г. Сковороди”. – 2013. – Вип. 21/1. – С. 219–224
- 54.Павлюк К.В. «Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України». : Монографія. – К.: НДФІ, 2006. – 584 с.
- 55.Сазонець І.Л. Управління місцевими фінансами: Навчальний посібник. – 2012. – 264 с.
- 56.Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua

- 57.Бюджетна система України [Текст] : підручник / О. Д. Василик, К. В. Павлюк ; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - К. : Центр навч. літ., 2004. - 544 с.
- 58.Сунгуровський М. «Програмно-цільова хвороба». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://glavcom.ua/articles/1122.html>
- 59.Давидков С. О. «Підхід до оцінювання ефективності податкової політики» // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. – 2014. – № 4. – С. 80–85.
- 60.Гетменцев Д.О. « Недоліки податкового реформування» // Економіка. Податки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://espreso.tv/article/2015/12/16/top_10_nedolikiv_quotpodatkovoyi_reformyquot_kabminu_versiya_taxlink